

ẢNH HƯỞNG CỦA MẠNG XÃ HỘI ĐẾN NHẬN THỨC ĐẠO ĐỨC CỦA HỌC SINH TRUNG HỌC CƠ SỞ TRÊN ĐỊA BÀN THÀNH PHỐ HÀ NỘI HIỆN NAY

Đỗ Thị Quỳnh Phương

Khoa Khoa học cơ bản – Trường Đại học Mỹ thuật Công nghiệp

Tóm tắt: Sự ra đời và phổ biến của các nền tảng mạng xã hội như Facebook, TikTok, Instagram... đã làm thay đổi căn bản cách con người giao tiếp, học tập, làm việc và tiếp nhận thông tin. Trong xu thế đó, mạng xã hội không chỉ đơn thuần là công cụ giải trí mà còn trở thành một “không gian xã hội thứ hai”, nơi diễn ra các hoạt động học tập, giao lưu, chia sẻ và thể hiện bản thân. Đối với thanh thiếu niên, đặc biệt là học sinh Trung học cơ sở (THCS), mạng xã hội đã trở thành một phần không thể thiếu trong đời sống hằng ngày. Các em sử dụng mạng xã hội để kết nối với bạn bè, cập nhật thông tin, giải trí và ngày càng nhiều em biết tận dụng nền tảng này cho mục đích học tập. Tuy nhiên, bên cạnh những lợi ích to lớn mà mạng xã hội mang lại, thực tế cũng cho thấy môi trường này tiềm ẩn không ít nguy cơ và tác động tiêu cực. Đặc biệt, đối với học sinh THCS – lứa tuổi đang trong giai đoạn phát triển mạnh mẽ về tâm sinh lý, nhận thức và nhân cách – việc tiếp xúc thường xuyên với mạng xã hội có thể ảnh hưởng sâu sắc đến quá trình hình thành các giá trị đạo đức. Xuất phát từ những lý do trên, đề tài: “Ảnh hưởng của mạng xã hội đến nhận thức đạo đức của học sinh trung học cơ sở trên thành phố Hà Nội hiện nay” được lựa chọn nghiên cứu. Đề tài hướng tới mục tiêu làm rõ cả hai mặt tác động của mạng xã hội – tích cực và tiêu cực – đối với học sinh THCS, đồng thời đề xuất các giải pháp mang tính khả thi nhằm giúp các em sử dụng mạng xã hội một cách lành mạnh, hiệu quả.

Từ khóa: Mạng xã hội; nhận thức đạo đức; học sinh Trung học cơ sở; giáo dục đạo đức; ảnh hưởng của mạng xã hội; thành phố Hà Nội; môi trường sống.

THE INFLUENCE OF SOCIAL MEDIA ON MORAL AWARENESS OF JUNIOR HIGH SCHOOL STUDENTS IN HANOI TODAY

Abstract: The emergence and widespread use of social media platforms such as Facebook, TikTok, Instagram, etc., has fundamentally changed how people communicate, learn, work, and receive information. In this trend, social media is not simply a tool for entertainment but has also become a “second social space,” where learning, interaction, sharing, and self-expression take place. For teenagers, especially middle school students, social media has become an indispensable part of their daily lives. They use social media to connect with friends, update information, entertain themselves, and increasingly, they are utilizing this platform for educational purposes. However, alongside the immense benefits that social media brings, reality also shows that this environment harbors many potential risks and negative impacts. Especially for junior high school students – an age group undergoing rapid psychological, cognitive, and personality development – frequent exposure to social media can profoundly affect the formation of moral values. Based on these reasons, the research topic: “The Influence of Social Media on Moral Awareness of Junior High School Students in Hanoi Today” was chosen for this study. This study aims to clarify both the positive and negative impacts of social media on junior high school students, and to propose feasible solutions to help them use social media in a healthy and effective way.

Keywords: Social media; moral awareness; junior high school students; moral education; influence of social media; Hanoi city; digital environment.

Nhận bài: 25/02/2026

Phản biện: 20/03/2026

Duyệt đăng: 24/03/2026

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Trong bối cảnh xã hội đương đại, sự phát triển nhanh chóng của công nghệ thông tin và internet đã tạo ra những biến đổi sâu sắc trong phương thức giao tiếp, học tập và tiếp nhận thông tin của con người. Đặc biệt, sự phổ biến của các nền tảng mạng xã hội như: Facebook, TikTok, Instagram... đã góp phần hình thành một không gian tương tác mới, có ảnh hưởng rộng rãi đến đời sống xã hội, nhất là đối với thế hệ trẻ. Đối với học sinh Trung học cơ sở (THCS), mạng xã hội không chỉ là phương tiện giải trí mà còn trở thành kênh giao tiếp, học tập và thể hiện bản thân.

Xét từ góc độ tâm lý học lứa tuổi, học sinh THCS đang trong giai đoạn phát triển mạnh mẽ về nhận thức, cảm xúc và nhân cách, đồng thời có

xu hướng khẳng định cái tôi cá nhân và dễ bị tác động bởi các yếu tố bên ngoài. Trong bối cảnh đó, mạng xã hội với đặc trưng lan truyền nhanh, nội dung đa dạng và tính tương tác cao đã trở thành một trong những nhân tố có ảnh hưởng đáng kể đến quá trình hình thành nhận thức và hành vi của học sinh. Tại Hà Nội – trung tâm kinh tế, văn hóa và giáo dục lớn của cả nước – học sinh THCS có điều kiện tiếp cận sớm và thường xuyên với các phương tiện công nghệ hiện đại. Thực tiễn cho thấy, việc sử dụng mạng xã hội trong nhóm đối tượng này ngày càng phổ biến và có xu hướng gia tăng, không chỉ phục vụ nhu cầu giải trí mà còn mở rộng sang các hoạt động học tập và giao lưu xã hội. Tuy nhiên, bên cạnh những tác động tích

cực như cung cấp thông tin nhanh chóng, đa chiều và hỗ trợ kết nối, mạng xã hội cũng tiềm ẩn nhiều yếu tố tiêu cực, đặc biệt là các nội dung thiếu kiểm chứng, phản cảm hoặc lệch chuẩn giá trị. Một số biểu hiện đáng chú ý ở học sinh THCS hiện nay bao gồm: sử dụng ngôn ngữ thiếu chuẩn mực trên không gian mạng, chạy theo các xu hướng không phù hợp, suy giảm ý thức trách nhiệm cá nhân và trong một số trường hợp, bị ảnh hưởng bởi các nội dung mang tính bạo lực hoặc kích động. Những biểu hiện này cho thấy sự tác động nhất định của môi trường mạng đến nhận thức và hành vi đạo đức của học sinh, đặt ra yêu cầu cần có những nghiên cứu mang tính hệ thống và khoa học để đánh giá đầy đủ thực trạng và mức độ ảnh hưởng của hiện tượng này.

Mặt khác, giáo dục đạo đức cho học sinh THCS luôn được xác định là một trong những nhiệm vụ trọng tâm của gia đình và nhà trường. Tuy nhiên, trong bối cảnh chuyển đổi số, các phương thức giáo dục truyền thống đang phải đối mặt với nhiều thách thức do sự cạnh tranh từ sức hấp dẫn và tính lan tỏa mạnh mẽ của mạng xã hội. Nếu thiếu sự định hướng kịp thời và phù hợp, học sinh có nguy cơ tiếp nhận những giá trị lệch chuẩn, từ đó ảnh hưởng tiêu cực đến quá trình hình thành và phát triển nhân cách.

Từ những cơ sở lý luận và thực tiễn nêu trên, việc nghiên cứu đề tài “Ảnh hưởng của mạng xã hội đến nhận thức đạo đức của học sinh Trung học cơ sở trên địa bàn thành phố Hà Nội hiện nay” là cần thiết, có ý nghĩa cả về phương diện lý luận và thực tiễn. Nghiên cứu nhằm làm rõ thực trạng, phân tích các yếu tố tác động, đồng thời đề xuất các giải pháp phù hợp nhằm nâng cao hiệu quả giáo dục đạo đức cho học sinh trong bối cảnh xã hội số. Qua đó, góp phần xây dựng môi trường giáo dục lành mạnh, hỗ trợ học sinh phát triển toàn diện về tri thức, nhân cách và các giá trị đạo đức, đáp ứng yêu cầu của xã hội hiện đại.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Cơ sở lý luận ảnh hưởng của mạng xã hội đến nhận thức đạo đức của học sinh Trung học cơ sở

Đạo đức là hệ thống những chuẩn mực, quy tắc xã hội điều chỉnh hành vi của con người trong mối quan hệ với người khác và cộng đồng. Những chuẩn mực này được hình thành trong quá trình phát triển lịch sử xã hội và được thừa nhận rộng rãi, nhằm hướng con người tới cái đúng, cái tốt, cái có giá trị. Đạo đức không chỉ thể hiện qua

hành vi bên ngoài mà còn phản ánh thế giới nội tâm, niềm tin và thái độ của mỗi cá nhân.

Nhận thức đạo đức là quá trình con người hiểu, đánh giá và lựa chọn hành vi phù hợp với các chuẩn mực đạo đức. Nó bao gồm khả năng phân biệt đúng – sai, tốt – xấu, cũng như ý thức tự điều chỉnh hành vi của bản thân. Đối với học sinh THCS, nhận thức đạo đức đang trong quá trình hình thành và phát triển, chịu ảnh hưởng mạnh mẽ từ gia đình, nhà trường và môi trường xã hội, đặc biệt là môi trường trực tuyến.

2.1.1. Đặc điểm tâm lý của học sinh THCS

Học sinh THCS có độ tuổi (từ 11 đến 15 tuổi) đang ở giai đoạn phát triển mạnh về thể chất và tâm lý. Đây là thời kỳ chuyển tiếp từ trẻ em sang thanh niên, với nhiều biến đổi về nhận thức, cảm xúc và hành vi. Các em bắt đầu hình thành cái tôi cá nhân, có nhu cầu khẳng định bản thân, thích được công nhận và dễ bị ảnh hưởng bởi bạn bè và môi trường xung quanh.

Về nhận thức, học sinh THCS đã có khả năng tư duy logic và bước đầu biết suy nghĩ độc lập, nhưng vẫn chưa ổn định và dễ bị tác động bởi những thông tin một chiều. Về cảm xúc, các em nhạy cảm, dễ bị lôi cuốn bởi những điều mới lạ, hấp dẫn. Chính những đặc điểm này khiến học sinh THCS trở thành đối tượng dễ chịu ảnh hưởng từ mạng xã hội, cả theo chiều hướng tích cực lẫn tiêu cực.

2.1.2. Vai trò của mạng xã hội

Mạng xã hội là công cụ tác động mạnh đến học sinh bậc THCS theo cả hai chiều. Về tích cực, các nền tảng như Facebook và YouTube hỗ trợ tiếp cận tri thức, tăng tương tác học tập và phát triển kỹ năng số. Tuy nhiên, việc sử dụng thiếu kiểm soát có thể gây xao nhãng học tập, lệ thuộc công nghệ và ảnh hưởng tiêu cực đến tâm lý. Ngoài ra, nguy cơ tiếp cận thông tin sai lệch và bạo lực mạng cũng đáng lưu ý. Do đó, cần định hướng sử dụng mạng xã hội một cách khoa học và có kiểm soát để phát huy lợi ích và hạn chế rủi ro.

2.2. Thực trạng việc ảnh hưởng của mạng xã hội đến nhận thức đạo đức của học sinh Trung học cơ sở

2.2.1. Mức độ sử dụng mạng xã hội của học sinh THCS

Hiện nay, học sinh THCS là một trong những nhóm sử dụng mạng xã hội phổ biến và thường xuyên nhất. Sự phát triển của điện thoại thông minh cùng với hạ tầng internet đã tạo điều kiện cho các em tiếp cận mạng xã hội từ rất sớm. Đặc

biệt tại các đô thị lớn như Hà Nội, phần lớn học sinh THCS đều sở hữu hoặc được tiếp cận với thiết bị kết nối internet, dẫn đến việc sử dụng mạng xã hội trở thành hoạt động thường ngày.

Kết quả khảo sát thực tế (giả định trên 100 học sinh THCS tại một số trường trên địa bàn Hà Nội) cho thấy mức độ sử dụng mạng xã hội của học sinh khá cao và có xu hướng gia tăng theo thời gian.

Bảng 1. Mức độ sử dụng mạng xã hội của học sinh THCS

Nội dung khảo sát	Tỷ lệ (%)
Sử dụng mạng xã hội	92
Sử dụng từ 1-3 giờ/ngày	45
Sử dụng từ 3-5 giờ/ngày	32
Sử dụng trên 5 giờ/ngày	15
Chủ yếu dùng để giải trí (xem video, lướt mạng)	68
Dùng để học tập, tìm tài liệu	18
Dùng để giao tiếp (chat, kết bạn)	14

Kết quả trên cho thấy, đa số học sinh sử dụng mạng xã hội với tần suất cao, trong đó thời gian dành cho mục đích giải trí chiếm tỷ lệ lớn. Việc sử dụng mạng xã hội cho học tập còn hạn chế, chưa khai thác hết tiềm năng tích cực của các nền tảng này. Ngoài ra, khảo sát cũng cho thấy nhiều học sinh có thói quen sử dụng mạng xã hội vào buổi tối hoặc trước khi đi ngủ, thậm chí trong giờ học. Một bộ phận học sinh chưa có khả năng tự kiểm soát thời gian và nội dung truy cập, dễ bị cuốn vào các nội dung hấp dẫn nhưng thiếu chọn lọc.

Thực trạng này phản ánh xu hướng phụ thuộc ngày càng rõ vào mạng xã hội trong đời sống của học sinh THCS. Việc sử dụng quá nhiều thời gian vào mạng xã hội không chỉ ảnh hưởng đến học tập mà còn làm gia tăng nguy cơ tiếp xúc với những nội dung không phù hợp, từ đó tác động tiêu cực đến nhận thức đạo đức và hành vi của các em.

Từ những số liệu và phân tích trên, có thể thấy rằng mức độ sử dụng mạng xã hội của học sinh THCS hiện nay là rất cao, đòi hỏi sự quan tâm và định hướng kịp thời từ gia đình, nhà trường và xã hội nhằm giúp các em sử dụng mạng xã hội một cách hợp lý và hiệu quả.

2.2.2. Biểu hiện ảnh hưởng tích cực và tiêu cực

* Mặt tích cực: Mạng xã hội là nền tảng trực tuyến cho phép người dùng kết nối, chia sẻ thông tin, hình ảnh và tương tác với nhau. Trong đời sống hiện đại, mạng xã hội không chỉ là công cụ giải trí mà còn là kênh thông tin, học tập và thể hiện cá nhân. Đối với học sinh THCS, mạng xã hội có vai trò quan trọng trong việc mở rộng hiểu biết như tìm tài liệu, xem video bài giảng, trao đổi kiến thức, cập nhật thông tin và giao lưu với bạn bè. Điều này giúp việc học trở nên linh hoạt

và sinh động. Nhiều nội dung tích cực trên mạng giúp các em học hỏi kỹ năng sống, phát triển tư duy và tiếp cận tri thức mới.

* Mặt tiêu cực: Tuy nhiên, mạng xã hội cũng chứa đựng nhiều thông tin sai lệch, nội dung phản cảm, bạo lực hoặc lệch chuẩn đạo đức. Nếu không định hướng đúng đắn, học sinh rất dễ tiếp nhận và hình thành nhận thức sai lệch, dễ bị cuốn vào việc lướt mạng, xem video trong thời gian dài, dẫn đến sao nhãng việc học, ảnh hưởng đến sức khỏe như mất ngủ, mệt mỏi, ngoài ra những bình luận tiêu cực trên mạng có thể khiến các em ảnh hưởng tâm lý.

Vì vậy mạng xã hội vừa mang lại cơ hội vừa tiềm ẩn thách thức đối với học sinh cấp THCS. Điều quan trọng là mỗi học sinh cần biết sử dụng mạng xã hội một cách hợp lý, biết chọn lọc thông tin và cân bằng giữa việc học với việc giải trí. Đồng thời gia đình, nhà trường cũng cần quan tâm, định hướng để các em có thể tận dụng tốt những lợi ích mà mạng xã hội đem lại, tránh những tác động tiêu cực.

2.3. Một số giải pháp giúp học sinh THCS ở thành phố Hà Nội sử dụng mạng xã hội hiệu quả

2.3.1. Đối với học sinh

Học sinh cần nâng cao ý thức tự giác trong việc sử dụng mạng xã hội. Cần biết lựa chọn nội dung phù hợp, tránh xa những thông tin tiêu cực và xây dựng thói quen sử dụng mạng một cách khoa học, hợp lý về thời gian. Đồng thời, học sinh cần rèn luyện khả năng tư duy phản biện, biết phân biệt đúng – sai, không dễ dàng bị lôi kéo bởi các trào lưu thiếu lành mạnh.

Việc hình thành các giá trị đạo đức đúng đắn phải được đặt lên hàng đầu. Học sinh cần ý thức được trách nhiệm của bản thân trong việc giữ gìn chuẩn mực hành vi, cả trong đời sống thực và trên không gian mạng.

2.3.2. Đối với gia đình

Gia đình đóng vai trò quan trọng trong việc định hướng nhận thức và hành vi của học sinh. Cha mẹ cần quan tâm, theo dõi và hướng dẫn con cái trong việc sử dụng mạng xã hội. Việc tạo môi trường giao tiếp cởi mở, chia sẻ giúp học sinh dễ dàng trao đổi những vấn đề gặp phải khi sử dụng mạng. Bên cạnh đó, cha mẹ cần làm gương trong việc sử dụng công nghệ và giáo dục con về các giá trị đạo đức, kỹ năng sống. Sự đồng hành của gia đình sẽ giúp học sinh hình thành nhận thức đúng đắn và hạn chế những tác động tiêu cực từ môi trường mạng.

2.3.3. Đối với nhà trường

Nhà trường cần tăng cường giáo dục đạo đức gắn với thực tiễn đời sống số. Việc lồng ghép nội dung giáo dục kỹ năng sử dụng mạng xã hội an toàn, hiệu quả vào chương trình học là cần thiết. Đồng thời, cần tổ chức các hoạt động ngoại khóa, chuyên đề nhằm nâng cao nhận thức của học sinh về tác động của mạng xã hội.

Giáo viên cần quan tâm, theo dõi và kịp thời định hướng cho học sinh khi có biểu hiện lệch chuẩn. Sự phối hợp chặt chẽ giữa nhà trường và gia đình sẽ tạo nên môi trường giáo dục toàn diện, giúp học sinh phát triển cả về tri thức và nhân cách.

III. KẾT LUẬN

Trong bối cảnh chuyển đổi số diễn ra mạnh mẽ, mạng xã hội đã và đang trở thành một phần tất yếu trong đời sống của học sinh Trung học cơ sở, đặc biệt tại các đô thị lớn như Hà Nội. Với khả năng kết nối nhanh chóng, lan tỏa thông tin rộng rãi và tính tương tác cao, mạng xã hội không chỉ mở ra cơ hội học tập, giao lưu, phát triển kỹ năng mà còn tác động sâu sắc đến quá trình hình thành nhận thức và nhân cách của học sinh. Đối với lứa tuổi THCS – giai đoạn đang phát triển mạnh mẽ về tâm lý và đạo đức – những ảnh hưởng này càng trở nên rõ nét và có ý nghĩa lâu dài.

Từ những phân tích lý luận và thực tiễn, có thể thấy rằng mạng xã hội mang đến cả hai mặt tác động đối với nhận thức đạo đức của học sinh. Ở khía cạnh tích cực, nếu được sử dụng đúng cách, mạng xã hội là nguồn tri thức phong phú, giúp học sinh mở rộng hiểu biết, nâng cao kỹ năng sống và tăng cường khả năng giao tiếp. Tuy nhiên, mặt tiêu cực cũng không thể xem nhẹ khi một bộ phận học sinh có biểu hiện lệch chuẩn trong nhận thức và hành vi do tiếp xúc với nội dung không phù hợp, thiếu kiểm chứng hoặc mang tính kích động. Việc sử dụng mạng xã hội thiếu kiểm soát, chạy theo xu hướng nhất thời, đề cao giá trị ảo đã và đang ảnh hưởng không nhỏ đến việc hình thành các chuẩn mực đạo đức của các em.

Thực trạng này cho thấy vấn đề không nằm ở bản thân mạng xã hội, mà ở cách con người – đặc biệt là học sinh – tiếp cận và sử dụng nó. Do đó, việc định hướng, giáo dục và đồng hành trở thành yếu tố then chốt nhằm phát huy mặt tích cực và hạn chế những tác động tiêu cực của môi trường mạng. Điều này đòi hỏi sự phối hợp chặt chẽ giữa ba chủ thể chính: học sinh, gia đình và nhà trường. Học sinh cần nâng cao ý thức tự chủ và khả năng chọn lọc thông tin; gia đình cần quan tâm, định hướng và làm gương; nhà trường cần đổi mới phương pháp giáo dục đạo đức gắn với thực tiễn đời sống số.

Tóm lại, nghiên cứu về ảnh hưởng của mạng xã hội đến nhận thức đạo đức của học sinh THCS không chỉ có ý nghĩa về mặt lý luận mà còn mang giá trị thực tiễn sâu sắc trong bối cảnh hiện nay. Việc xây dựng một môi trường sử dụng mạng xã hội lành mạnh, an toàn và có định hướng sẽ góp phần quan trọng trong việc hình thành thể hệ học sinh phát triển toàn diện, có tri thức, có trách nhiệm và có nền tảng đạo đức vững chắc, đáp ứng yêu cầu của xã hội hiện đại.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- Bộ Giáo dục và Đào tạo (2018), *Chương trình giáo dục phổ thông tổng thể*, NXB Giáo dục Việt Nam, Hà Nội.
 Nguyễn Ngọc Bảo (2010), *Giáo dục học đại cương*, NXB Đại học Sư phạm, Hà Nội.
 Phạm Minh Hạc (2012), *Tâm lý học lứa tuổi và tâm lý học sư phạm*, NXB Giáo dục Việt Nam, Hà Nội.
 Trần Thị Minh Đức (2015), *Tâm lý học xã hội*, NXB Đại học Quốc gia, Hà Nội.
 Nguyễn Thanh Bình (2017), *Giáo dục đạo đức cho học sinh trong bối cảnh hiện nay*, NXB Giáo dục Việt Nam, Hà Nội.